

Vitéz László és az ördög három arany zápfoga

Alig esteledett be, amikor éktelen nagy csinnadratta zavarta meg a falu szélén, az árok partján bókászó macskák nyugalmát. Rikácsolás, perlekedés, csattogás, pattogás, fallepergés és dobpergés adta hírül, hogy Vitéz László és nagyanyja jelenleg nem épp kebelbaráti beszélgetést folytatnak.

– Jujj, jujj, jujj, jujj! – robogott nagy dérrrel-dúrral kifelé a házból Vitéz László.

– Addig nem akarom színedet sem látni, amíg elém nem állsz valamilyen gyógyszerrel! De ne kukacos almát hozzál, amit már nem bírsz megenni, és amiről a szomszéd bácsi azt mondta, hogy az jó fogfájásra. Fityfenét! – fityült a szót az öregasszony.

– De nagymamucikám, te mondogattad mindig, hogy az idősekre hallgatni kell! – szúrta oda Vitéz László.

– Az ám, de nem arra a tökkelütöttre, akivel folyton valami csintalan-ságban mesterkedtek! – okosítja Vitéz Lászlót Nagyanyó. – Hanem olyanokra, mint én! Felneveltelek, nem? Te pernahajder! Födelet adtam föléd?

– Fölét, fölét, legfeljebb a tej fölét! – mondta Vitéz László.

– Szedjed a vackaidat, keress nekem gyógyírt, nehogy szegény, öreg nagyanyádnak kelljen ilyesmi után kajtatni – kesergett az öreg pára, nyomatékul egy serpenyőt hajított Vitéz László irányába, meglehetősen pontosan célozva, ugyanis a fémedény Lászlónk kobakján koppant.

– Ne dobálózz, hallod-e? – intette Vitéz László. – Az csúnya dolog!

– Csúúúnya dolog – nyújtotta az öregasszony –, miért is, te, László? A szegény erretvédőket rendszeresen megdobálsz bogáncsal, annak ellenére, hogy tudod, hozzánk jönnek almás pitére.

– Almás pitére? Na, hiszen!

– Hordd el magad, amíg szépen beszélek. És addig ne is mutatkozz itt, amíg nem találsz segítséget az én sajgó fogaimra. De ha már elmész hazulról, ne is gyere vissza, elég nagy vagy, hogy szerencsét próbálj.

– A gyógyszerert akkor ne is hozzam vissza? – ravaszkodott Vitéz László.

– De, hát hogyan hoznád vissza, Kincsem. Hisz te vagy a nagymama szeme fénye.

– Hogy a macska rúgná oldalba magát – zsörtölődött Vitéz László.

Felbuzdulva azon, hogy ilyen szépen útba igazították, Vitéz László lenyesett egy vándorbotra valót a legközelebbi fáról, cipőjét, ingét, gatyáját egybetekerve, összeügyeskedte őket egy batyuba, a hátára kapta, majd hangosan füttyült, míg lépdelt.

– A rosseb nőtt volna a tarkód hajlatára, amikor rázendítettél erre az éles füttyszóra! – sivalkodott a nagymama, de László ezt már nem hallhatta.

Öles léptekkel haladt, nem tartóztatta senki és semmi.

– Nem volt ostoba elképzelés, hogy még utoljára beleugrottam a hétmérőföldes csizmába, így nem fogok annyira elfáradni – rikkantotta Vitéz László. – Remélem, a nagymamucikámat megkosztolja a méreg, amikor észreveszi, hogy a bűzös lábbeli je kereket oldott. He, he, he – lelkesedett.

Amikor is egy elágazáshoz ért. Vitéz László nézett jobbra, kukucskált balra, de nem tudta megállapítani, miféle út vár rá.

– Mit tegyek, melyiket válasszam? Ha balra megyek, a jobb bakancsom fog jobban kopni, ha jobbra megyek, a bal bakancsom fog balan kopni. He, he, he – így okoskodott Vitéz László. – Mert vigyázni kell, hisz nem mindennap megyek haza a nagymamucikámhoz, hogy elhozzam tőle a csizmáját! De azt hiszem, már kellően beesteledett, így itt az ideje álomra hajtani a fejemet.

Elhatározását tett követte. Hangosakat fújtatott, prüszkölt, mint aki borsot szippantott. Majd átfordult a másik oldalára, hogy úgy horpasszon tovább. Suhogtak a fák koronái a szélről, amit Vitéz László fújt. Reggel előlépett a fák közül egy favágó, vállán ügyesen egyensúlyozta fejszéjét és a lehasogatott ölnyi fákat. Nagyot szusszant, terhét a földre dobván leheveredett a fa másik oldalára, éppen az alá, amelyik alatt Vitéz László az igazak álmát aludta. Mokány ember volt a favágó, bajsza szépen meg volt pederve orra alatt, egy csettintéssel lett ilyen kackiásan feltekerve. Sehogyan sem tudta elképzelni, miként lehetséges az évnél ebben a szakában ez a nagy szélvihar. Vitéz László fülsiketítő hangorkánnal fújta a kását, néha megnyalintva a szája szélét, mint a tejet lefetyelő macska. A favágót nem olyan fából faragták, hogy megijedjen a gyorsan kerekedett szelek-

től, így körbekémlelt, vajon mi okozhatja eme kerge szelet. Megpillantotta Lászlót, amint éppen az oldalát vakargatta.

– Hallod-e, te fickó! Minek horkolsz te itt ilyen hangosan?

– Hahp, haoph.

– Még csak nem is válaszolsz nekem, te szégyentelen?

Ezzel nadrágon billentette a szendergő Lászlót.

– Jujj, brr, brr. Micsoda bánásmód ez?! – méltatlankodott László.

– Csak azt kapod, amit megérdemelsz!

– Na, na! Én semmi rosszat nem csináltam. A bácsi pedig engem mace-rál, holott én csak nyugodtan próbáltam volna almázni valamiről.

– Almáázni?

– Igenis, almázni. Micsoda buta ember lehet a bácsi, az ám, milyen bácsi maga?

– Favágó a tisztos foglalkozásom. És nem vagyok buta.

– De bizony!

– De nem!

– De bizony!

– De nem!

Ennél a ríposztnál László megragadta a hétmérföldes csizmája szarát, és hozzávágta a favágóhoz. Pörgött a levegőben, forgás közben sokszorosára nőtt, így hiába próbálta a favágó elkapni, feldöntötte és rátelepedett.

– Most mondja nekem a bácsi, hogy micsoda maga?

– Fav...

– Micsoda? Nem értem.

– Favágó, az áldóját – fejtette volna le magáról a rá nehezedő lábbelit a favágó. – Igen hasznos a holmid, te fickó. Aztán hová mész, merre tartasz?

– Engem a nagymamucikám küldött el orvosságért. Azt mondta, hallod-e, te László? Igazán elmehetnél nekem valami írt hozni a fájó fogamra. A borogatás már nem segít, segíts hát szegény nagyanyádon!

– Micsoda csoda egy ilyen fiúunoka! Azonban hékám, szólítsd le a csizmádat rólam, mert ugyan nehezményezem, hogy ekkora nyomást gyakorol rám!

– Csak akkor, ha tudsz nekem segíteni! Különben a földbe döngöltetlek vele!

– László, fiam, ne bánts engem! Jó szándékú, dolgos erdei ember volnék, álló nap a fák közt járok, láthatod no, hisz ott van melletted hűvös halomban a fa.

László arra fordította tekintetét, meg is pillantotta az öl hosszúságú fákat. Körbejárja, nézegeti, hirtelen a homlokára csap.

– Adjon nekem ebből kettőt a bácsi, faragunk belőle gólyalábat!

– Hogyne adnék.

Addigra a favágó is talpon volt, László a csizmáját már leparancsolta az erdei emberről. Nekiláttak, nem sokkal később remekbe gyalult lépegetők pihentek a forgácsban.

– Minek ez neked?

– Magasan akarom hordani az orromat.

– Biztosan megorrontasz valami csekélységet, amit mi nem.

– Udzs ni, ahogy mondja a bácsi!

László rátuszkolta a gólyalábak végeire a hétmérföldes csizmákat. Igyekezett feltornázní magát a magasba, de sorozatosan visszapottyant.

– Jujj, jujj, jujj, jujj! – gurult végig az erdei úton Vitéz László.

– László – fedtte a favágó –, a lábodat arra a kiálló fára tedd, különben nem bírnád magadat olyan sokáig tartani, ugyanakkor mellette egyensúlyozni.

– Minek hagyott volna ott ilyesmit a bácsi?! Amikor én olyan erős vagyok, mint egy bölömbika!

– Hány éves is vagy te, László?

– Éppen tizennégy esztendő.

– Mit tudsz, miféle mesterséghez értesz?

– Értek én mindenhez – felelte Vitéz László.

– No, akkor segíthetsz rajtam. Van a városnak, ahol lakom, egy fája, hajdan aranyalma termett rajta, most meg még csak levelet sem hajt. Miért nem?

– Majd megtudod, csak várj, míg visszajövök!

Azzal felkecmergett a gólyalábra, és néhány csetlés-botlás után fel-le masírozott az úton. Végül sarkon fordult, és ment tovább előre az úton, hangosan füttyörészve, mígnem egy kúthoz ért. A kút kávájának egy katonája támaszkodott, amikor meglátta Lászlót, egyből rászzegezte lándzsáját, s kiáltotta:

– Állj, ki vagy?

– Én csak szomjatos vagyok, ezért szeretnék egy kortyot inni a vödörből.

– Nem addig ám! Mondd csak meg nekem, ki vagy te, mi vagy te, merre mégy, hová mégy, mit csinálsz?

– Jaj, de sokat jár neki a pampulája, akárcsak egy kereplő! Vitéz László vagyok, az a híres, és megyek gyógyszer keresni az én nagymamucikámnak. Ideadod a vödört?

– Tessék, bár nem érdemes. Itt van ez a kút, hajdan bor folyt belőle, ma meg még csak víz sem. Megmondhatnád, miért apadt ki!

– Majd megtudod, csak várj, míg visszajövök!

Felrugaskodott a gólyalábakra, tovább menetelt. Kisvártatva egy folyóhoz ért; át akart kelni rajta. Odaévez a révész, kérdi tőle, mit tud, mihez ért.

– Értek én mindenhez!

– No, akkor mondd meg nekem, miért kell örökösen ide-oda eveznem, miért nem vált fel soha senki.

– Majd megtudod, csak várj, amíg visszajövök.

A gólyalábakat maga mellé tette, majd figyelte, ahogy a révész lapátja jóízűeket cuppantva csókolja a folyót. Földet ért újra a lába, magasba lendítette magát, tett két lépést, és elvágódott.

– Azt a teremburáját, ki tette ide ezt a lukat?!

Alighogy kiszaladt a száján ez a mondat, megjelent nagy dérrrel-dúrral az ördög, s azt kiabálta:

– Ízzé-porrá töröm a csontját annak, aki hívatlanul be merte tenni a lábát házamba!

– He, he, he. Az nem az én lábam volt!

– Hanem ugyan kié?

– A gólyáé.

– Miféle gólyáé? És hol lakik ez a gólya?

– Fenn a házak tetején, a kéményen! De nini, hogy neked milyen randa pofád van! Szurtos és suvickos! Eszel te rendszeresen suvickot?

– Miféle suvickot? Hallod-e te, fickó, csúnyán ráfizetsz, ha velem pacázni merészelsz!

– Pecázni!

Majd felpattant a földről, kezébe kapta az egyik gólyalábat, és hatalmasat húzott az ördög kobakjára.

– A gólya most jól elagyabugyál!

– Állj meg, állj meg! Látom, erősebb vagy, mint én! – fogta kérlelőre a dolgot a pokolfűtő. – Árukl el nekem, ki ez a gólya?

– Egy hosszú csőrű, fekete-fehér madár, aki mindig felreppen a szomszédunk házára, hogy aztán egy lurkó fut ki rajta a következő tavaszon.

Az ördögöt elfutotta a méreg, hogy a bolondját járatta vele Vitéz László, ezért a földre csapott, hogy az menten kettévált.

– Na semmirekellő, vagy elmeséled, hogy ki az a gólya, vagy lelöklek a Pokol Fenekébe, ami éppen itt tátong.

– Huj, de büdös, jajj, de büdös!

– Beszélj!

– A gólya egy borzasztóan félelmetes fenevad, nagy recés csőrével az útjába akadókat feldarabolja és elfogyasztja vacsorára paszternákrémmel.

– Paszternákrémmel? Fene a gusztusát – utálkozott az ördög.

– Mondja ezt az, aki le sem tudja törölni a képiról a suvickot evés után. De én ezt a rettentően vérfagyasztó ellenfelet legyőztem, a lábait megtartottam, hisz láthatod, hogy milyen magas vagyok.

Vitéz László felállt a gólyalábra, kihúzta magát a magasban.

– Csakugyan – lepődött meg az ördög, és ámulatában eltátotta a száját.

László észrevette a sátán szájában a csillogást, majd szájba rúgta a patást, úgy irányítva a gólyaláb végét, hogy az éppen ki tudja mozdítani a csillogó tárgyat Lucifer szájából.

– Mit csinááálsz? Mit csináááaltál?

Az ördög a földre köpte a fogat. László gyorsan felkapta azt, batyujába rejtette.

– Mit tettél el?

– Én ugyan semmit – füllentette Vitéz László.

– Márpedig valótlanul mondasz, láttam, hogy valamit felkaptál.

– Inkább azt mondd meg, te rusnya suvickos képű, miért száradt ki a fa, amelyik azelőtt aranyalmát termett, most meg még csak levelet sem hajt? Ha felelsz, elárulom, mit kaptam fel.

– Nem bánom – állott rá az ördög a dologra. – A fa gyökerét egy egér rágja; ha azt megölik, megint aranyalmát terem, de ha az egér tovább rágja, elszárad végképpen.

– Nem is kaptam fel semmit, csak lehajoltam, hogy megkösse a cipő-fűzőmet. Azonban van egy tükröm, amiben megnézheted magadat, hogy mi más rajtad, mint eddig – ajánlotta Vitéz László.

– Add ide!

– Tessék.

Vitéz László a nagynyja palacsintasütőjét halásztta elő a batyuból, s az ördög elé tartotta.

– Nézd meg magadat!

Az ördög közelebb hajolt, de csak nem tudta magát meglátni.

– Nem látok semmit!

– Hajolj közelebb – javasolta Vitéz László.

Az ördögnek már az orra hegye érintette az edény sötétebbik felét, mikor László irdatlanul nagyot húzott az arcára, úgy, hogy kiesett a második arany zápfoga. A Pokol Ura hemperedett egyet, pokolian fájlalta a képét.

– Brrrrr. Látom, László, benned emberemre akadtam. Most már tudom, mire fáj a fogad.

– Ugyan mire, te rusnyaság?

– A fogamra.

– Minek, hisz nekem is van temérdek.

– Akkor mi végett ütlegetsz engem oly komiszan?

– Elmondom, ha tudod a megoldását a következő rejtélynek. Van egy kút; azelőtt bor folyt belőle, most meg még csak vizet sem ad. Ugyan miért?

– Egy varangy ül a kútban egy kő alatt; ha azt megölnéd, a kútból újra bor folynék. De most már áruld el nekem, hogy mi az oka annak, hogy engem versz?

– Megteszem, ha...

– Ezúttal nem fogsz ki rajtam. Nem fogsz átejtteni. Én sokkal erősebb vagyok, mint egy gólya.

– Bója!

– Nem bója!! Brrrrr – berzenkedett az ördög.

– Rajta nem fogtam ki.

– Hanem?

– Nem, nem. Én azt nem árulom el, kivéve...

– Igen? – kapott Vitéz László szaván az ördög.

– De erre úgysem tudod a választ.

– Mi nem jut eszedbe?

– Az biztosan nem, hogy ezt meg tudod mondani.

– Ki vele!

– Van nekem egy barátom, a révész; mind csak azon panaszkodik, hogy örökké ide-oda kell eveznie, nem váltja fel soha senki. Ugyan miért?

– Hohó, a tökfilkó! – nevetett az ördög. – Ha jön valaki, és át akar kelni, nyomja a kezébe a lapátot, és mondja neki: „Húzd magad, ha akarod” – s ezzel aztán le is tette örökre az evezés gondját.

– Megmutathatom, hogyan szokta a cimborám szelni a habokat?

– Mutasd!

– Te leszel a víz, én a hasadra ülök, a gólyalábak lesznek az evezők.

– Jó.

A szót tett követte. Az ördög hanyatt feküdt a tűztől feketére perzselt földön. Vitéz László felült pocakjának a tetejére, kezébe vette a gólyalábakat.

– Így szokta – ezzel lesújtott az ördög fejére.

A sátán nyikkant egyet, majd kifordult a szájából az utolsó arany zápfog is.

– Ho, ho, ho, hó – örvendezett Vitéz László. – Megvannak a fogak, csak tudnám, mire lesznek jók. És megvannak a válaszok is. Ezt a randa suvickos képűt befordítom az ajtón belülre, udzs ni, nehogy megriasszon bárkit is, aki erre jár.

Elköszönt a kapufélfától, majd megindult visszafelé. Hamarjában odaért a folyóhoz. A révész, mihelyt meglátta, kérte tőle a megígért választ.

– Előbb vigyél át, aztán megmondom, hogyan szabadulhatsz.

Amint kiugrott a partra, elő is adta nyomban az ördög tanácsát:

– Ha jön valaki, és át akar kelni, nyomd a kezébe a lapátot, húzza maga, ha akarja!

– Köszönöm szépen. Az ám, László vitéz, mire tettél még szert?

– Van itt három arany zápfog.

– Varázserejű fogak ezek, tudod-e?

– Nem én.

– De miként lehet őket használni, azt nem tudom.

– Sebaj, révész bácsi, hátha más tudja.

Odaért a kiapadt kúthoz. Ott is tudtára adta az őrnek, amit az ördögtől hallott:

– Egy varangy ül a kút fenekén, keresd meg, és öld meg, akkor majd újra bort ád a kutatok.

– Köszönöm. Mit viszel hazafelé, te László?

– Három arany zápfogat.

– Csakugyan?

– Bizony.

– Fogfájás ellen kiválóak.

– Csakugyan?

– Bizony. Össze kell törni őket, majd vízbe elkeverni.

– Meg kell inni vagy fürösztetni kell benne?

– Azt nem tudom.

– Sebaj, katona bácsi, hátha más tudja.

Ment tovább, odaért a gondterhelt favágóhoz. Kérte is a válaszát. László meg, ahogyan az ördögtől hallotta:

– Öljétek meg az egeret – mondta –, amelyik a tövét rágja, akkor majd megint aranyalmát terem a fátok!

– Köszönöm. Találtál-e irt, László?

– Van három arany zápfogam az ördög pofájából – újságolta László.

– Tudod mit kell vele tenni?

– Igen, de az utolsó lépést nem. Inni kell-e, vagy fürdetni benne a beteget?

– Meg kell itatni a fogfájóssal. Utána az életében nem fog többet fájni a foga.

Már alkonyodott, László megköszönte a tanácsot, iparkodott haza a nagymamájához, aki – már messziről hallotta – jajgatott. Amint benyitott, az öregasszony felemelte a fejét a tűzhelynél.

– Hát te mit keresel itt, ahol a madár se jár?

– Nagymamucikám, nem ismeresz meg?

A megszólított felállt, közelebb csoszogott Lászlóhoz, majd fülön ragadta.

– Ilyenkor kell hazakujtorogni, te zsvány? Napokig híredet sem hallottam!

– Jujj, jujj, jujj, jujj! Nézd, nagymamucikám, mit hoztam neked.

Azzal felemelte a batyuját.

– Egy batyut? Te gazember, nem megmondtam, hogy addig ide ne dugd a képedet, amíg gyógyszert nem hozol a házhoz?

– Itt van, ni!

Amint Nagyanyó elengedte a fülét, László azonnal elkezdte masszírozni sajgó testrészét.

– Három darab aranyrög?

– Fogak, Nagymamucikám. Törd össze, idd meg!

– Még mit nem! Én meg nem iszok semmilyen zúzalékot.

– Akkor majd én.

László kiügyeskedte a félhomályban a serpenyőt a batyuból, elkezdett hadonászni. Egy koppanás, két koppanás és egy harmadik. László tüsténkedése Nagyanyón ért célba. Egyszer hátba, másodszor fejbe, harmadszor pedig ülepen sikerült ütnie.

– Te szégyenfára való! Ezt elveszem tőled – vette ki kezéből a palacsintasütőt –, holnap elrántom a nótádat a mángorlóval, most fáradt vagyok. Vesd magad végig a kemencepadkán, ma ott alszol. Nem jár neked ágy, amiért így elpüfölted szegény nagyanyádat! Remélem, csakugyan igazat mondtál a fogakkal kapcsolatban. Mars az ágyba!